

DAMIEN BADOR, CORALIE POTOTOVÁ,
VIVIEN STOCKER A DOMINIQUE VIGOT

HOBIT

VELKÁ
ENCYKLOPEDIĚ

ARGO

DAMIEN BADOR, CORALIE POTOTOVÁ,
VIVIEN STOCKER A DOMINIQUE VIGOT

HOBIT

VELKÁ
ENCYKLOPEDIE

Z francouzského originálu *La Grande Encyclopédie du Hobbit*,
nakladatelství Edi8, Paříž 2022, přeložil Richard Podaný.

Sazba a grafická úprava Martin Radimecký.

Odpovědný redaktor Richard Klíčnik.

Jazyková redakce a text o českých vydáních Hobita Sebastian Komárek.

Jazyková korektura Eva Brucknerová.

Technický redaktor Milan Dorazil.

Vydalo nakladatelství Argo,

Miličova 13, 130 00 Praha 3,

argo@argo.cz, www.argo.cz,

roku 2023 jako svou 5337. publikaci.

Vytiskla tiskárna PBTisk.

Vydání první.

ISBN 978-80-257-4234-1

Aktuality o našich titulech můžete sledovat na
www.facebook.com/argo.cz

O komiksech na www.facebook.com/argomiks

Naše knihy distribuuje knižní velkoobchod KOSMAS

sklad: Za Halami 877

252 62 Horoměřice

tel: 226 519 383

e-mail: odbyt@kosmas.cz, www.firma.kosmas.cz

Knihy je možno pohodlně zakoupit v přátelském
internetovém knihkupectví www.kosmas.cz

Obsah

Věnování.....	2	Thorinova společnost.....	87
Poděkování.....	3	Thráin.....	91
Úvod.....	6	Thranduil.....	93
Chronologie.....	15	Thrór.....	96
Seznam zkratk.....	17	Tom, Berta a Vilda.....	98

Osoby

Azog a Bolg.....	20
Āalin.....	23
Bard.....	25
Beorn (Medděd).....	28
Bilbo Pytlík.....	30
Bílá rada.....	35
Dáin II. Źelezná noha.....	37
Durinův rod.....	39
Elrond.....	44
Galadriel.....	48
Gandalf.....	51
Girion.....	56
Glum.....	58
Krák a Roak.....	62
Legolas.....	64
Nekromant.....	66
Radagast.....	70
Rodina Bralů.....	72
Rodina Pytlíků.....	74
Saruman.....	76
Šmak.....	79
Thorin.....	83

Národy a druhy

Čarodějové.....	102
Draci.....	106
Elfové.....	110
Hobiti.....	116
Kamenní obři.....	122
Lesáci.....	124
Lidé.....	126
Orli.....	129
Pavouci.....	133
Skřeti.....	137
Trpaslíci.....	143
Vrci.....	147
Zlobři.....	151

Jazyky a písmo

Elfština.....	156
Khuzdulština.....	159
Runy.....	161
Staroseverština.....	165
Tengwar.....	168

Předměty a stavby

Arcikam	172
Červená kniha Západní marky	174
Dýmky a dýmkové koření	176
Glamdring a Orkrist	178
Jeden prsten	181
Mitril	184
Pelouch	186
Žihadlo	188

Místa v ději

Anduina	192
Arnor	194
Divočina (Rhovanion)	196
Dno pytle	200
Dol	202
Dol Guldur	205
Erebor	208
Gondolin	211
Hůrka	213
Jezerní město	215
Kraj	217
Mlžné hory	221
Roklinka	225
Středozemě	228
Temný hvozd	233

Význačné události

Bitva pěti armád	240
Válka mezi trpaslíky a skřety	244
Válka o Prsten	248
Věky Středozemě	254
Vyplenění Doriathu	259
Vyplenění Ereboru	261
Výprava k Osamělé hoře	264

Inspirační zdroje

Béowulf	270
Berserkové	273
Eddy	275
Eukatastrofa	279
Faërie	281
Hádanky	285
Pustá země	288
Sídh	290
Sir Orfeo	293
Skandinávské ságy	296
Subkreace	300
Viktoriánská literatura	304
Zpěvy	307
Rejstřík	310
Autorství ilustrací	319

Chronologie

Osobní život	Rok	Dílo
Narození v Bloemfonteinu, v Oranžském svobodném státě (dnes v Jihoafrické republice)	1892	
Příjezd do Anglie (Birmingham)	1895	
Seznámení s Edith Brattovou, která se později stane jeho manželkou	1905	
Začátek studia na Oxfordu	1911	
	1914	<i>The Story of Kullervo</i>
Sňatek s Edith; účast v bojích na Sommě	1916	
Narození prvního syna Johna	1917	<i>Kniha ztracených příběhů</i>
Zaměstnání na univerzitě v Leedsu; narození druhého syna Michaela	1920	
Profesorem anglického jazyka v Leedsu; narození třetího syna Christophera	1924	
Profesorem anglosaštiny na univerzitě v Oxfordu	1925	<i>Húrinovy děti;</i> <i>Tulák Rover</i>
Narození dcery Priscilly	1929	
	cca 1930	<i>Hobit;</i> první texty do <i>Silmarillionu</i>

Vyučujícím anglického jazyka a literatury na Oxfordu	1931	<i>Legenda o Sigurdovi a Gudrún; Mythopoeia; The Lay of Leithian</i>
	1934	<i>Artušův pád</i>
	1936	<i>Béowulf: netvoři a kritikové</i>
	1937	Vychází <i>Hobit</i> ; začátek prací na <i>Pánovi prstenů</i> ; <i>Quenta Silmarillion</i> ; <i>Sedlák Jiljí z Oujezda</i>
	1939	<i>O pohádkách; List od Nimrala</i>
	1944	<i>The Notion Club Papers</i>
Profesorem anglického jazyka a literatury na Oxfordu	1945	
	1949	Dokončena redakce <i>Pána prstenů</i>
	1951	Začátek revizí v textech <i>Silmarillionu</i>
Doktorem <i>honoris causa</i> na univerzitě v Lutychu a na Irské národní univerzitě	1954	Vydání <i>Společenstva prstenu</i> a <i>Dvou věží</i>
	1955	Vydání <i>Návratu krále; English and Welsh</i>
Odchod z Oxfordu na odpočinek	1959	
	1962	<i>Příhody Toma Bombadila</i>
	1964	<i>Kovář z Velké Lesné</i>
	1967	<i>The Road Goes Ever On</i>
Umírá Edith	1971	
Doktorem <i>honoris causa</i> na univerzitě v Oxfordu; Alžběta II. uděluje Tolkienovi Řád britského impéria	1972	
J. R. R. Tolkien umírá v Bournemouthu	1973	
Posmrtná vydání dalších děl zásluhou jeho syna Christophera		

Seznam zkratek

K usnadnění četby jsme množství zkratk omezili na nejnntnější minimum. Zde najdete význam těch, které používáme.

- Č.v.: Čtvrtý věk Středozemě
- D.v.: Druhý věk Středozemě
- dod.: dodatky
- k.: kapitola, kapitoly
- P.v.: První věk Středozemě
- sv.: svazek
- T.v.: Třetí věk Středozemě
- v.: verš

Díla J. R. R. Tolkiena, včetně těch vydaných péčí jeho syna Christophera, jsou zpravidla členěná do knih a kapitol. Proto „Pán prstenů, V, 1“ odkazuje na první kapitolu páté knihy románu, nazvanou „Minas Tirith“.

Redakční poznámka k českému vydání

Autorem pasáže o českých vydáních Hobita, kterou najdete v Úvodu, na stranách 10 a 11, a kterou jsme přirozeně nahradili původní pasáž o vydáních ve francouzštině, je Sebastian Komárek.

Azog a Bolg

*Potom Nár hlavu otočil a na čele viděl vypáleno
trpasličími runami, aby to mohl přecít, jméno AZOG.
To jméno se mu vpásilo do srdce a potom do srdcí
všech trpaslíků. (Pán prstenů, dod. A, III)*

Azog a jeho syn Bolg jsou významní velitelé skřetů z Mlžných hor a jejich příběh se výrazně prolíná s příběhy trpaslíků Durinova rodu, kteří založili podzemní království v Morii. Někdy kolem středu Třetího věku, když byla Morie mocnou a bohatou říší, začala znovu sílit i Sauronova moc. V té době trpaslíci dolovali hluboko a nenasytně pod Caradhrasem a probudili balroga, který se už od Morgothova pádu skrýval hluboko pod horami. Balrog zabil krále Durina a trpasličí lid byl pobit nebo uprchl. Většina z těch, jimž se podařilo uniknout, zamířila k severu; Thráin Starý, Durinův dědic, dorazil k Ereboru (Osamělé hoře), kde posléze našel Arcikam a stal se prvním králem pod Horou.

Durinův lid se pod Osamělou horou nadobro usadil za vlády Thrórovy. Dlouho se jim tam velice dařilo, zvláště když

jejich řady rozmnožili trpaslíci ze Šedých hor. Pověsti o jejich bohatství posléze doputovaly k drakům, kteří žili na Zvadlém vřesovišti. Nejmocnější z nich, Šmak Zlatý, přiletěl od severu a přepadl Osamělou horu. Vyplenil království trpaslíků, všechno zlato a jiné poklady nahromadil uprostřed hory a uvelebil se na nich. Po vydrancování Ereboru mnoho trpaslíků uniklo, především sám král Thrór, jeho syn Thráin II. a jeho vnuk Thorin II. Pavéza. O mnoho let později Thrór předal synovi svůj poslední poklad, jeden ze sedmi trpasličích prstenů, a odešel sám, s jediným starým druhem jménem Nár. Z Vrchoviny, kde tehdy žili, vyrazili na sever, sešli do Azanulbizaru a vkročili do Rmutného dolu. Když přišli k Morii, brána byla otevřena. Nár prosil krále, aby si dal pozor, on však hrdě vešel a už se nevrátil. Po mnoha dnech skřeti, kteří

Morii ovládali, vyhodili ven Thrórovo tělo a uřatou hlavu. Velitel skřetů osobně vypálil Thrórovi na čelo své jméno: AZOG. Pak hodil Nárovi váček s několika drobnými mincemi, aby se vrátil ke svým s tímto poselstvím: „Když žebráci nečekají u dveří a jdou slídit dovnitř a pokoušejí se krást, děláme s nimi tohle.“

*Thrórova vražda
byla počátkem velké války
mezi trpaslíky a skřety.*

Thrórova vražda byla počátkem velké války mezi trpaslíky a skřety. Thráin shromáždil svoje příbuzné a spojence a jednu po druhé napadal a dobýval všechny skřetí tvrze v Mlžných horách. Trpaslíci stále vítězili, protože v nich hořel plamen pomsty. Pronásledovali Azoga až do Morie. Nato se u Východní brány odehrála krvavá bitva u Azanulbizaru. Právě při ní získal Thorin přívlastek Pavéza, protože když mu nepřítel rozpoltil štít, chopil se dubové větve a tu používal jako štít i kyj. Azog zabil Náina, pána trpaslíků ze Železných hor, ale jeho syn Dáin II. Železná noha skolil Azoga a usekl mu hlavu. Po bitvě trpaslíci Azogovi do úst nacpali měšec, který hodil Nárovi. Hlavu pak narazili na kůl.

Řadu let nato se velitelem skřetů z Mlžných hor stal – poté, co Gandalf zabil po

Azog a Bolg

cestě přes hory ve společnosti Thorina a jeho družiny Velkého skřeta – Azogův syn Bolg. Ten sebral mocné vojsko, a protože se doslechl o Šmakově smrti, hodlal se zmocnit dračího zlata. Vytáhl k Ereboru hnán nenávistí k trpaslíkům, která v něm kvasila už od bitvy u Aзанulbizaru. Na svazích Osamělé hory došlo k Bitvě pěti armád, v níž proti sobě stáli na jedné straně skřeti a vrrci a na té druhé lesní

elfové z Temného hvozdu, lidé od Dlouhého jezera a trpaslíci ze Železných hor. Při té bitvě byl Thorin smrtelně raněn a jeho synovci Kili a Fili padli, když jej bránili, nicméně Meddéd, který do boje dorazil od Lesní řeky ve své medvědí podobě, zabránil skřetům, aby Thorina dobili. Posléze se se zdvojeným hněvem vrátil do boje, rozdrtil Bolga a zajistil tím svobodným národům vítězství.

Balin

Ještěže si Balin všiml, že páně Pytlíkova vesta je zakusacenější (a že na ní jsou právě zlaté knoflíky), Bilbo si zase všiml, že Balinův plnovous je o pár coulů delší a že jeho drahokamy vyksádaný opasek je vskutku nádherný. (Hobit, k. 19)

Balin je trpaslík z Durinova rodu a účastní se výpravy k Osamělé hoře ve společnosti Thorina II. Pavézy. Je nejstarší ze všech trpaslíků, kteří Thorina provázejí, a jeden z mála, kteří ještě znali Osamělou horu před tím, než přiletěl drak Šmak. Balin je druhý z trpaslíků, který zaklepal na dveře Bilba Pytlíka před neočekávaným dýchánkem, který ve Dnu pytle uspořádal čaroděj Gandalf. Balin má dlouhý bílý plnovous a šarlatovou kapuci. Na samotné výpravě se s hobitem spřátelí natolik, že jako jediný se odváží s ním jít do tajné chodby v Ereboru. Později se dobrovolně přihlásí, že půjde Bilbovi na pomoc do ztemnělé síně s pokladem, a poté najde cestu na starou strážní hlásku na Havraním vrchu. Právě tam jej a také Thorina pozná a pozdraví Roak, syn Krákův, hlava velkých havranů

z Hory. V jejich skupině bývá zpravidla na hlídce a dává moudré rady. O roky později Balin doprovází Gandalfa, když se vydají navštívit Bilba a přinést mu

novinky z Království pod Horou. Dvacet devět let před Válkou o Prsten se Balin rozhodne, že znovu dobude Morii a bude tam hledat Thrórův kouzelný prsten, ztracený už desítky let. Odvede s sebou mnoho trpaslíků z Ereboru. Spojení mezi Morií a Erebozem ale vydrží jen krátce a příběh této výpravy se odhalí až po letech díky *Knize Mazarbul*. Pět let se Balin snaží vzkřísit pradávnu Durinovu říši pod Mlžnými horami, těžít mitril a obnovit a opravit síně opuštěné po tom, co se v hlubinách probudil balrog a skřeti trpasličí kolonii zničili. Desátého listopadu roku 2994 T.v. ale Balina usmrtil skřetí šíp ve Rmutném dole, právě tam, kde před stem a devadesáti pěti lety zahynul jeho otec. Balin, syn Fundinův, pán Morie, byl poté uložen do náhrobku z bílého kamene v Komnatě záznamů.

Balin je postava, se kterou se brzy dobře obeznámíme, protože je jeden z prvních, kdo přijde k Bilbovi, a i na konci se tam spolu s Gandalfem vrací. Hovoří se o něm také na Elrondově radě, když Glóin podává hlášení o výpravě do Morie a o tom, že poslední dobou o ní trpasličí nemají zprávy. Spolu se svým bratrem Dvalinem je také společníkem Thráina II. na jeho cestě k Ereboru a přinese Thorinovi zprávu o jeho zmizení. Balinův život je jeden sled dobrodružství: už jako malý (bylo mu sedm let) přežil vydrancování Ereboru; v mládí (ve věku 36 let) poznal válku mezi trpaslíky a skřety; když mu

bylo 78 let, doprovázel Thráina na cestě k Ereboru, a poté, dalších sto let nato, se přidal ke Thorinovi při jeho snaze Erebor znovu ovládnout. Ani po dalších čtyřiceti osmi letech jeho touha po dobrodružství nezeslábla: stanul v čele další výpravy, jejímž cílem bylo znovu dobýt pradávnu trpasličí říši Khazad-dûm a usadit se tam. Dalších třicet let nato se Gandalf právě u Balinova náhrobku v Komnatě Mazarbul dozví, že Morií napadli skřeti a Durinova zhouba. Balin je velmi urozený trpaslík starobylého rodu, který zůstává věrný Durinovým potomkům, a často v doprovodu svého bratra Dvalina stojí v předních řadách všech snah obnovit někdejší nádheru a slávu trpasličího lidu. Za dvě stě třicet let svého života poznal Království pod Horou v Ereboru, vyhnanství a toulky po Vrchovině, válku se skřety pod Mlžnými horami, návrat do Vrchoviny, pobyt v Modrých horách, poté obtíž poslední Thráinovy cesty až do Temného hvozdu, dlouhou cestu s Thorinem a jeho společníky z Eriadoru až k Ereboru, a konečně podnikl i poslední výpravu do Morie. Zažil čtyři krále z Durinova rodu, od Thróra po Dáina II. Balinovo jméno na rozdíl od většiny jmen trpaslíků, kteří tvoří Thorinovu družinu, nečerpal Tolkien z textu *Vědmíny písně (Völuspá)*, v *Poetické Eddě*, a badatelé přišli s celou řadou hypotéz o tom, jak k němu autor vlastně došel.

Bard

Jejich kapitán byl Bard, muž se sveřepým hlasem a sveřepou tváří, kterému jeho přátelé vytýkali, že prorokuje povodně a otravu ryb, ačkoli znali jeho mužnost a statečnost. (Hobit, k. 14)

V roce 2941 T.v., když drak Šmak zaútočil na Jezerní město (Esgaroth), byl Bard prvním, kdo bil na poplach. Byl kapitánem lučištnického oddílu, který jako poslední bojoval proti netvorovi, když vypálil město. Společníci však toho urostlého černovlasého muže uprostřed plamenů postupně opouštěli. Tehdy k němu přiletěl starý drozd a usedl mu na rameno. Bard, potomek Giriona, posledního pána Dolu, s úžasem zjistil, že rozumí drozdí řeči. Tehdy mu drozd prozradil, že drak má ve zbroji slabinu, jámku na levé straně prsou, které si všiml Bilbo Pytlík. Bard napjal luk, do kterého měl založený svůj poslední šíp, nejspolehlivější Černý šíp zděděný po předcích, o němž se vyprávělo, že pochází z kováren krále pod Horou. Ten vnikl celý drakovi do těla a Šmak se mrtev zřítíl do trosek Jezerního města.

Když byl Šmak skolen, obyvatelé si vybili vztek na starostovi, který uprchl z města, místo aby je bránil, a litovali toho, že Bard zahynul. Vtom k nim přišel Bard, celý mokrý, protože po drakově pádu skočil do jezera. Všichni ho oslavovali a oslovovali jej jako krále, ale on zůstal ve službách starosty. Uprostřed trosek města a mezi uprchlíky začal hrdina řídit pomoc – a vyžádal si pomoc krále lesních elfů, Thranduila, který dorazil pět dnů po drakově smrti. Protože teď byl poklad pod Erebozem bez strážce, odebrali se Bard a Thranduil i se svými lidmi k Hoře, aby se jej zmocnili. Na místě však zjistili, že Thorin a jeho společníci jsou živí. Bard předložil Thorinovi II. Pavézovi své požadavky, ten ale odmítl mu cokoli dát. Tak začalo obléhání, při němž lidé a elfové obklíčili Horu. Bilbo, kterému se to nezamlouvalo, dal Bardovi bez Thorinova vědomí

Arcikam. Díky tomu mohl Bard navrhnout výměnu Arcikamu za část pokladu. Střet odvrátila jen Bitva pěti armád, jež vypukla po příchodu skřetů a vrrků; k lidem a elfům se v ní pro boj proti společným nepřátelům přidali i trpaslíci Dáina Železné nohy, kteří přišli na pomoc Thorinovi. Po bitvě a po Thorinově smrti Bard položil Arcikám Thorinovi na prsa. Když byl kámen navrácen trpasličímu lidu, Dáin dodržel dohodu smlouvenou s Thorinem a vydal Bardovi čtrnáctinu pokladu. Bard tuto část rozdělil mezi starostu Esgarothu, aby mohl znovu vybudovat město, a krále elfů, kterému dal Girionovy smaragdy. Bilbo dostal dvě truhličky, jednu se zlatem a druhou se stříbrem. V roce 2944 T.v. Bard obnovil Dol a stal se jeho králem. Jeho lid pak udržoval dobré

vztahy s trpasličími i elfskými sousedy. Když třiatřicet let nato zemřel, nastoupil po něm jeho prvorozený syn Bain. V prvních verzích příběhu Tolkien počítal s tím, že Šmaka zabije Bilbo, nicméně potom vymyslel postavu Barda, zprvu nepříjemného a zachmuřeného, potom nedůvěřivého a přísného, avšak poctivého a odvážného. Zdrojem této postavy byl Wígláf z *Béowulfa*. Ti dva bezpochyby mají mnoho společného: oba potkáme až poměrně pozdě v ději, a i když jsou skrovného postavení, mají královský původ a jsou posledními obránci proti drakovi, když všichni ostatní prchli. A oba mají účast na skolení draka a po jeho smrti se stávají králi.

